

Zachráněný sokolský prapor aneb s úctou k předkům

Dlouhá léta ležel na půdě Muzea příhraničí – srolovaný pod oknem a přikrytý igelitem – vzácný sokolský prapor. Vykukující zbytky stříbrných nití přitom prozrazovaly vzácnost, která bývala symbolem národní hrdosti, vlastenectví i síly těla a ducha.

V srpnu letošního roku uplynulo 137 let od chvíle, kdy místní sokolové prapor slavnostně představili svým členům a obyvatelům Kdyně. Tuto událost provázela velká sláva, která se navždy zapsala do srdcí tehdejších sokolů i dalších generací.

Po konzultaci s vedením města Kdyně jsme obratem prověřili stav praporu a možnosti jeho restaurování. Nyní, v čase uzávěrky Kdynských listů, již víme, že se celou věc podaří dotáhnout do konce a že občané Kdyně si budou moci prapor brzy prohlédnout.

V dubnu jsme oslovili profesionální restaurátorku Helenu Nágrovou (Kastlovou), která po jeho prohlídce doporučila odborné restaurování. Po návratu bude prapor uložen a případně vystavován způsobem odpovídajícím doporučením restaurátorky, aby nedocházelo k jeho dalšímu poškozování.

Prapor byl v havarijním nálezovém stavu. Hedvábný damašek byl celkově znečištěn prachem, hedvábné vlákno bylo vysušené a lokálně rozrušené ve směru osnovy i útku, zejména v okrajové části u žerdi. Původní stehy byly místy uvolněné, barva lokálně poškozená působením oxidů vylučujících se do tkaniny z mosazných cvočků. Výšivka sokola je kompaktní, vyšité nápisy jsou však poškozené, vlákna uvolněná a vytahaná s tendencí odpadávat.

Prapor je zhotoven ze dvou listů – jednoho z červeného hedvábného damašku, uprostřed něhož je technikou malby jehlou vyšit symbol letícího sokola s nápisem „**Tužme se**“, a druhého ze světle smetanového hedvábného damašku s vyšitým nápisem „**Tělocvičná jednota v Nové Kdyni**“. Prapor je připevněn k dřevěné žerdi mosaznými cvočky. Rozměry praporu jsou 170 × 180 cm.

Hedvábný damašek bude vyčištěn v horizontální poloze, rozrušená místa budou fixována šitou skeletáží pomocí kladeného stehu hedvábnou kolorovanou krepelínou obarvenou na původní odstín damašku. Vyrudlá místa budou citlivě retušována. Uvolněné a chybějící původní stehy budou zpevněny a doplněny v daném odstínu. Žerď bude vyčištěna, odmaštěna, odřeniny budou vytmeleny a retušovány. Povrchová úprava bude oživena voskem.

V mysli vlast, v srdci smělost, v paži sílu

Tato tři hesla už mnohým v dnešním světě nic neřeknou. O to větší význam však měla v době, kdy sokolské hnutí, vyrůstající z ideálů národního obrození, spojovalo vlastenectví s touhou po vzdělanosti, tělesné zdatnosti, mravní pevnosti a občanské odpovědnosti.

Hesla byla na původních stuhách praporu, které se bohužel nedochovaly.

„... Vedle praporu položeny tři krásné stuhy, z nichž věnovala matka praporu, velect. pí. L. Tšídová stuhu barvy modré s heslem: ‚V mysli vlast‘, první kmotra vlct. pí. A. Tšídová stuhu barvy bílé s heslem: ‚V srdci smělost‘ a druhá kmotra velect. pí K. Kohoutová stuhu barvy červené s heslem: ‚V paži sílu‘...“

Matkou a kmotrami praporu tedy byly tři ženy – manželky uznávaných kdyňských občanů a sokolů - bratrů Tšídových a Augustina Kohouta.

Slavnost svěcení nového praporu byla veliká, po tři dny Kdyně žila oslavami.

„... V poledních hodinách již odělo se město Kdyně v šat slavnostní, poskytujíc pohled dosti malebný. S většiny domů, domků, ano i s chatrčí vlály prapory ponejvíce barev národních, mnohé pak budovy okrášleny byly bohatě svěží zelení. Na náměstí upravena prostranná tribuna, vztyčeny vysoké stožáry a zřízena vkusná slavnostní brána, jež opatřena byla nápisy: ‚Vítáme Vás, vy bodří sokolící‘ a ‚Jen vlastní silou k svobodě.‘“

Náměstí i ulice byly plné..

„... tamního i okolního obecnstva, na všech stranách jevil se neobvyklý ruch, nálada slavnostní, vše připravovalo se k večernímu průvodu pochodňovému, tomuto hlavnímu bodu prvního dne slavnostního.

Kolem osmé hodiny večerní seřadili se členové sokolské jednoty, hasičského spolku atd. v mohutný průvod a opatření lampiony a pochodněmi dali se na daný povel v pochod. Hudbu majíce v čele procházeli za jásotu přechetně shromážděného lidu náměstím a ulicemi; u domu matky a kmoter praporu uspořádali pak dojemné zastaveníčko.“

V Modré hvězdě se pak konala přátelská schůze, která se za upřímné a srdečné zábavy protáhla do pozdních hodin.

„Druhého dne již časně z rána počaly rázné zvuky novokdyňské hudby, procházející městem oznamovati probouzejícímu se obyvatelstvu, že nastal hlavní den slavnostní. [...] Mezitím na prostranství před radnicí seřaďoval se slavnostní průvod, skládající se skoro ze všech místních spolků a korporací, jenž za nedlouho se hnul, aby přítomen byl slavné mši svaté...“

Ke zhotovení praporu přispěli také bývalí členové kdyňského Sokola, kteří odešli a usadili se v Americe. Jeho výrobu pak kdyňská jednota svěřila Ženskému výrobnímu spolku českému v Praze.

Slavnostního svěcení praporu se účastnil také Emil Tšída, kterého o mnoho let později sokolové právě tímto praporem vyprovázeli na věčnost.

Věřím, že se tak pro Kdyňsko podaří na další desítky let uchovat vzácnost, která se své záchrany dočkala doslova za pět minut dvanáct. Děkuji vedení města Kdyně za přístup a podporu této myšlenky. V příštím čísle si o praporu ještě povyprávíme.

Zdroje:

Plzeňské listy, roč. 25, č. 94, 6. srpna 1889, s. 1–2, článek „Slavnost sokolská v Nové Kdyni“.

Sokol: časopis zájmům tělocvičným věnovaný, roč. 15, 1889, ISSN 0489-6718.

Restaurátorský průzkum a podklady k restaurování sokolského praporu, Helena Nágrová, 2026.

S úctou k předkům a poděkováním městu Kdyně za pomoc s péčí o jejich odkaz Bc. Jana Podskalská,
ředitelka MKS Kdyně